

Ogier van Denemerken

Daer up antworde die coninc Brunamont vort: [71]
“Scone joncfrauwe, nu hoort!
Ic sal u vrouwe maken ghewaerlike 3305
over die crone van Vrankerike,
want ghi mijn wijf sult sijn,
also helpe mi Apolijn.”
“Ay heere, so geeft mi verste so langhe,
tote dat ghi hebt in uwen bedwanghe, 3310
Vrankerijc altemale,”
sprac Gloriande, die scone smale.
“Dat doe ic gherne,” sprac Brunamont,
“want Vranckerijc wert mijn in corter stont.”
Die joncfrauwe sprac te haren vader stille: 3315
“Heere, nu hoort minen wille:
In minen kerkere marberijn
leghet Ogier, die rudder fijn.
Mi dochte dat icken hoorde roepen seere
up Mamet, onsen heere.” 3320
Dammirael sprac: “Es dat waer, ¹
so es mijn gheluc baer. ²
Wilt hi ³ hier gheloven an onse wet,
so en bestedic ⁴ u niewer bet
dan an hem, dies bem ic wijs, 3325
want Karel, die coninc van Parijs,
ende al die kerstine die leven,
souden dan werden verdreven.”
Dies louch die maghet seere
ende sprac: “Vader, lieve heere, 3330
nu hebdi mi hier ter stonde
ghegheven Karahen ende Brunamonde
ende Ogiere, den ruddere fijn.”
Vort sprac dat maghedijn:

1. [Hertaling] *Es dat waer* < *das ist ware*. WeEm: ‘ist das’.

2. [Woordverklaring] *baer*: openbaar. [Hertaling] *so es mijn gheluc baer* < *So ist mir das gluck vor*.

3. [Hertaling] *Wilt bi* < *Wiltu*.

4. [Woordverklaring] *besteden*: uithuwelijken.

Ogier van Denemerken

- “Heere, dorstic ¹ halen Ogier, 3335
ic dedene vor u comen scier.
So moghedu verstaen sine wort.”
“Scone dochter, brincten vort.”
“Gherne, heere,” sprac die maghet fier,
“indien dat ghine mi ² hier 3340
weder ghevet onghescant.”
“Dat lovic bi Tervogant,”
sprac dammirael ende louch.
Doe hadde die joncfrauwe haer ghevouch.
Si keerde te hare camere scier 3345
ende ghinc ten Danoys Ogier.
“Edle rudder,” sprac die maghet,
“Ic hebbe u nu gheleede ³ bejaghet, ⁴
nu en vant u niet ontsien.” ⁵
“Neenic, also moghe mi goets ghescien,” 3350
sprac Ogier, die coene.
Die joncfrauwe van hoghen doene
haddene wel gheachemeert ⁶
ende met clederen ghepaleert. ⁷
Si ghinghen tesamen in den sele ⁸ 3355
ende vonden daer hogher liede vele.
Si stonden up al ghemeene,
daer en bleef sittende groet no cleene.
- O** gier sprac met fieren ⁹ sinne: [72]
“Sinte Marie, die coninghinne, 3360

1. [Woordverklaring] *derren / dorren*: mogen.

2. [Hertaling] *mi < nu*.

3. [Woordverklaring] *gbeleede*: vrijgeleide.

4. [Woordverklaring] *bejaghen*: verkrijgen, verwerven. [Hertaling] *Ic hebbe u nu gbeleide bejaghet < Ich heb uch geleid berjagt*.

5. [Woordverklaring] *en vant u niet ontsien*: wees niet bang.

6. [Woordverklaring] *achbemereren*: uitdossen, optooien.

7. [Woordverklaring] *paleren*: optooien.

8. [Woordverklaring] *sele*: variant van ‘sale’.

9. [Hertaling] *fieren < furen*. Het gaat om een mechanische omzetting van ‘ie’ naar ‘u’.
[Weddige] *furen > “feurig”* (WeGl, naar Mnl. ‘vurijn’).

Ogier van Denemerken

moete bewaren in alre maniere
Gloriande, die maghet fiere,
den ammirael ende die sine.
Ende Brunamonde verlene God pine, 3365
datti den soudane van ¹ Perthie
nemen wille sine amie
ende datti hem beroemededies
datti Karle dede verlies
van drien orsen, die hi ghewan.
Maer ic wane, bi sinte Jan, 3370
wel weten, dat hise stal
ende ontvoerde, dies haddi gheval.” ²
Alse Brunamont dat verstoet,
wart hem verwandelt sin ende moet.
Hi trac sijn swert metter vaert 3375
ende Ogier greep onghespaert
met iser ghebonden eenen staf. ³
Dandre heedine vloen bat af
alse die seere waren vervaert.
Doe sprac dammirael ter vaert: 3380
“Die hier enen slach sloughe, bi minen heere
Mamette, hi salt ontghelden seere.”
“Glottoen,” ⁴ sprac Ogier die vrie,
“wildi Karahen nemen sine amie?
Prijsdi u selven daer omme seere? 3385
Also helpe mi Jesus, mijn Heere,
die soudaen es beter dan uwer vive,
beede van crachte ende van live.”
Doe sprac die coninc Brunamont:
“Ic wille dat ghi teenre stont 3390
dat jeghen mi alsonder scamp
wilt becorten ⁵ in enen camp,

1. [Hertaling] *soudane van* < *ammirael vera*. WeEm: ‘soldan von’.

2. [Woordverklaring] *gheval hebben*: geluk hebben.

3. [Woordverklaring] *staf*: stok, knuppel, knots.

4. [Woordverklaring] *glottoen*: schelm, schurk, booswicht (scheldwoord).

5. [Woordverklaring] *dat becorten*: duelleren, een tweekamp houden.

Ogier van Denemerken

ende mochtic u nemen tleven,
dat mi dammiraël sal gheven
Gloriande vri ende quijt.¹ 3395

Ende moghet ghi mi verslaen inden strijt,
so willic dat si den soudaen
eweleke blive onderdaen.”

O gier sprac: “Ic loves also.” [73]
Dies was Brunamont harde vro, 3400

ende Gloriande, die maghet fier,
nam bider hant Ogier
ende leedene in hare kemenade.

Ogier was wel ghepaist² van rade³
ende riep vor hem sinen garsoen. 3405

Hi sprac: “Du moets nu doen
ene bootscap an den soudane.

Groetene ende ghef hem te verstane
hoe hoghen camp ic hebbe ghenomen,
ende secht hem, dat hi moet comen 3410
hem verborghen⁴ tote dier stonde,⁵
dat ic vechte jeghen Brunamonde.”

D ie bode sprac: “Heere, sonder waen, [74]
u bootscap wert sciëre ghedaen.”

Orlof nam hi metter vaert 3415
ende sat behendeleke up sijn paert.

1. [Hertaling] *vri ende quijt* < *frauwende quijt*. Vgl. ook vers 3530. [Weddige] *frauwende*. WeEm scheidt ‘frauw ende’.

2. [Woordverklaring] *gbepaist*: tevreden.

3. [Woordverklaring] *van rade*: in zijn zin. [Hertaling] *Ogier was wel ghepaist van rade* < *Ogier was wol gepeinst van rade*. Omdat ‘peinsen’ niet met het hulpwerkwoord ‘sijn’ verbonden kan worden opteren we voor ‘paisen’. Onze reconstructie blijft speculatief. [Weddige] *Ogier was wol gepeinst van rade* > “Og. hatte gründlich über einen Plan nachgedacht.

4. [Woordverklaring] *bem verborghen*: zich borg stellen.

5. [Hertaling] *bem verborghen tote dier stonde* < *Gar verborgen zu der stonden*. Dat het om een borgstelling gaat, blijkt uit de verzen 3457 - 3459.

Ogier van Denemerken

Hi reet stappans ¹ uter port
ten here waert rechtevort.
Ende alsene die heeren saghen,
begonsten sine alle vraghen 3420
omme den Danoys Ogier.
Hem antworde die soudier
ende sprac: “Ghi heeren, hi es ghesont.”
Also reet hi vort langhe stont,
tote dat hi vor Karels tente quam. 3425
Daer beete hi, alsic vernam,
ende ghinc int paweljoene.
Ende alsene sach die coninc coene,
Karel, vraghede hine scier,
wat dede sijn heere Ogier. 3430
Die bode antworde: “Hi es ghesont
ende sent mi hier, doe ic u cont,
omme ene bootscap, sonder waen,
te Karahen, den soudaen.”
“Vrient,” sprac Karahen, “com hier.” 3435
“Heere,” sprac die bode, “u groet Ogier
ende ontbiet u bi mijn ²
dat te Rome comen es een payien,
Brunamont noemen sine alle,
te sinen groten onghevalle. 3440
Hi wilt Gloriande hebben, die maghet fier,
ende dat en wilt ghestaden niet Ogier,
want hi hevet so groten roem ghedreghen ³
dat dammirael se hem wil gheven
ende u valsceleke ontkeeren. ⁴ 3445

1. [Hertaling] *stappans* < *stracks*.

2. [Woordverklaring] *mijn*: variant van ‘mi’ (jongere datievorm van ‘ic’; VL VI § 26d).
[Hertaling] *ende ombiet u bi mijn* < *Und enbutet uch by nuen*.

3. [Woordverklaring] *roem draghen*: zich beroemen, zichzelf loven. [Hertaling] *ghedreghen* < *gedrieiben*. ‘Roem driven’ komt niet voor in het *MNW*, ‘roem draghen’ daarentegen wel. Daarvoor kan men de (niet ongewone) assonantie ‘ghedreghen : gheven’ op de koop toe nemen.

4. [Woordverklaring] *ontkeeren*: wegnemen.

Ogier van Denemerken

Dat sach Ogier, heere, ende wildet weren¹
ende nam dies camp in corter stonde
jeghen den coninc Brunamonde
in alsulker maniere:²
Eist dat hem overwint Ogier 3450
ende hem inden strijt verslaet,
so blijft uwe, dat verstaet,
Gloriande, die maghet fier.
Wert nochtan verslegghen Ogier,
so behoutse die coninc 3455
Brunamont in waerre dinc.
Nu bit u, heere, mijn heere in deser maniere,
dat ghi comt vore ostagiere³
tote dat hi den camp hevet ghedaen.”
Karahen sprac: “Sonder waen, 3460
Ogier es loyael, mach men wel sien.
Dat hi camp nam over mijn,
daerbi sallic sonder sparen
over hem te borghe varen.”
Hiermede cnielde die soudaen goet 3465
ende sprac: “Heere, dore ootmoet,⁴
laet mi varen Ogier verborghen.⁵
[...]”⁶ 3467a
Wert Ogier verslegghen van Brunamont,⁷

1. [Woordverklaring] *weren*: verhinderen, beletten. [Weddige] *Dat sach Ogier, heere, ende wildet weren* < *Saget Ogier, berre, ir sollent es webren*. Reconstructie onzeker.

2. [Hertaling] *in alsulker maniere* < *In alle sichere maniere*. [Weddige] *In alle sichere maniere* > “mit allen Garantien”.

3. [Woordverklaring] *ostagier*: gijzelaar.

4. [Woordverklaring] *ootmoet*: genade.

5. [Woordverklaring] *enen verborghen*: borgtocht stellen voor iemand, borg voor iemand zijn. [Hertaling] *laet mi varen Ogier verborghen*. < *laßenu varen ogier verborgen*. ‘Nu’ is een leesfout voor ‘mi’: “Laat mij mij borg gaan stellen voor Ogier.” [Weddige] *laßenu varen ogier verborgen*. HiWe emendeert: “Laße mich nu varen zu Ogier verborgen”.

6. [Hertaling] [...] Hier is vermoedelijk een vers weggevallen.

7. [Hertaling] *Wert Ogier verslegghen van Brunamont* < *Wúrt Ogier erschlagen Brunamont*. [Weddige] *Wúrt Ogier erschlagen Brunamont*. WeNo overweegt de invoeging van ‘von’ vóór ‘Brunamont’, maar verwerpt dit omdat het in tegenspraak is met vers 3476.

Ogier van Denemerken

dan sal ic ¹ beeden gheene stont,
ic sal laten Mamet ende Apolijn 3470
ende gheloven in uwen Drochtijn
ende in sine moeder mede,
des ghelovic u bi mijnre sekerhede,
ende dienen u in Ogiers stat
ende verdrucken ² die Sarrasine daer ic mach. 3475
Valt nochtan Brunamont sonder waen,
dat hem Ogier mach verslaen, ³
ic salne u senden ofte selve comen.
Mamet moete mi verdomen,
ghi sult hem hebben ofte mi.” 3480
“Bi Gode,” sprac die coninc vri,
“ic wilt harde gherne ghedoghen
want ic en sach met minen oghen
nie edelre ⁴ heedijn alse ghi sijt.
Nu vaert, als ghi wilt, te goeder tijt.” 3485
Die cnapen liepen al tehant
ende brochten hem sinen muul amblant.
Karahen satter up sonder sparen.
Anden hoogsten die daer waren
nam hi orlof ende reet uten here. 3490
Die Tibere leet ⁵ hi met gheere
ten naesten tote hi te Rome quam.
Doe ⁶ sijn volc dat vernam,
reet jeghen hem, wetic wale,
meer dan seven dusent bi ghetale. 3495

1. [Hertaling] *dan sal ic* < *Das ich sal*. Het probleem kan ontstaan zijn door het verdwenen vers 3467a. [Weddige] *Das ich sal*. HiWe emendeert ‘Da ich sal’. Gelet op de ontbrekende inversie blijft ook deze emendatie vreemd.

2. [Woordverklaring] *verdrucken*: tegenwerken, trachten uit te roeien of te verderven.

3. [Hertaling] *Valt nochtan Brunamont sonder waen, / dat hem Ogier mach verslaen* < *Fellt aber Ogier sunder waen, / So daz ine her Brunamont mag erschlaen*. De Dt. zin bevat geen alternatief tot wat voorafgaat.

4. [Hertaling] *edelre* < *waelre*. De comparatief van ‘wel’ komt hier niet in aanmerking omdat een adjectief van node is. Mnl. ‘wel’ is alleen bijwoord.

5. [Hertaling] *leet* < *reit*.

6. [Hertaling] *Doe* < *Und*.

Ogier van Denemerken

Doe vraghedene die coninc van Sarragoyse,
wat liede dat waren die Fransoyse.
Karahen sprac: “Stout ende coene
ende noyael in haren doene.”
Met dier tale, wetic wale, 3500
quamen si alle in den sale.

Karahen sprac also hi eerst mochte: [75]
“Mamet, die mi *gbewrochte*,¹
behoede den Danoys Ogier
ende Gloriande, die maghet fier. 3505
Mer Davimont ende Brunamont
moeten ghescent werden in corter stont,
want si sijn, bi Mahoene,
beede verraders in elken doene.
Heere Brunamont, ghi sijt hier comen, 3510
dies vorsegghe² u cleene vrome,³
omme dat ghi mi wilt ontvrien⁴
Gloriande, mine amie.
Ende ooc es cleene uwe eere,”
sprac Karahen, die stoute heere. 3515
Doe antworde hem Brunamont:
“Heere Karahen, ghi bejaegdet⁵ up dese stont,
vele eere, doe ghi onder die kerstine
voert, bi Apoline, dat leven te verstene.⁶
Dammirael ware harde fel, 3520
ghave hi u sijn kint, weet wel,
want ghi onse wet niet en mint.

1. [Hertaling] *gbewrochte* < *gebrabte*.

2. [Woordverklaring] *vorsegghe*: voorspellen.

3. [Hertaling] *dies vorsegghe u cleene vrome* < *Des sage ich uch cleynen frommen*.

4. [Woordverklaring] *ontvrien*: een vrouw aan haar minnaar of echtgenoot ontkapen, haar liefde of haar genegenheid winnen ten nadele van een ander.

5. [Hertaling] *ghi bejaegdet* < *ir bejagent*.

6. [Woordverklaring] *versten*: rekken, verlengen, behouden. [Hertaling] *dat leven te verstene* < *das leben fristen*.

Ogier van Denemerken

Ende ooc en sidi niet te bet een twint ¹
dat ² u dus prijst Ogier,
dien ghi over u als rudder fier 3525
jeghen mi hebt ghenomen camp
te vichtene sonder scamp.
Eist dat hi mi mach verslaen,
so blijft Gloriande sonder waen,
u eghijn, vri ende quijt. 3530
Dode icken nochtan inden strijt,
so behoudicse al sonder waen.
Ende wilt ghi dies ane gaen,
so mooghdi u voughen vor ostagiere.” ³
“Ja ic,” sprac Karahen in sijnre maniere, ⁴ 3535
“eist dat ghi Ogier moghet verwinnen,
mine conincrike met minnen,
willic dat si uw eghijn bliven.
Ende mach u Ogier ontliven,
so willic hebben metter spoet, ⁵ 3540
acht conincrike ende al u goet.”
Brunamont sprac: “Ic wilt also.
Van deser vorwerden ⁶ bem ic vro.”
“Heere ammirael,” sprac Karahen, die coene,
“doet ghereeden die campioene.” ⁷ 3545
Dammirael sprac: “Dat si.”
Doe gheboet hi den heeren vri

1. [Hertaling] *Ende ooc en sidi niet te bet een twint* < *Und auch sither nit zu bette zwingt*. Omdat ‘mint : dwingt’ een assonantie is, heeft ‘mint : twint’ de voorkeur. Mhd. ‘zu bette’ correspondeert met Mnl. ‘te bet’ (“des te beter”) en vers 3523 moet de hoofdzin zijn bij de volgende ‘dat’-zin. Het ontbrekende werkwoord in het Dt. vers zit verstopt in ‘sither’, dat niet met ‘sider’ maar met ‘sidi’ correspondeert: “uw toestand wordt er niet beter op (doordat Ogier zo’n hoge dunk van u heeft).” [Weddige] *Und auch sither nit zu bette zwingt* > “und Ihr werdet sie (sein Kind) auch später nicht ins Ehebett zwingen”. WeEm voegt ‘sie’ als object in achter ‘und’.

2. [Woordverklaring] *dat*: doordat.

3. [Woordverklaring] *bem voughen vor ostagier*: zich borg stellen.

4. [Hertaling] *in sijnre maniere* < *dorch sin manier*.

5. [Hertaling] *metter spoet* < *sonder spott*.

6. [Woordverklaring] *vorwerde*: afspraak.

7. [Hertaling] *doet ghereeden die campioene* < *Tunt gereyd an die kunpioene*.

Ogier van Denemerken

dat si hem souden wapinen saen,
dat si sciere hadden ghedaen.
Karahen, die heere van Perthie, 3550
ende Ogier, die rudder vri,
ginghen te rade in enen verghier.¹
Karahen sprac: “Danoys fier,
nu hebdi jeghen u enen payien,²
den valscsten, dien ghi moghet sien. 3555
Van hem moghet ghi wonder horen.
Want doe hi wart gheboren,
ghaven hem die feen daer,
dat ieghelijc manne es te swaer,
want so wien dat hi mach 3560
gheven den eersten slach,
dien so nemt hi emmer tlijf.
Daer omme radic u sonder blijf
dat ghi teerst up hem sult slaen,
ofte neen,³ ghi sijt ontdaen.⁴ 3565
Ooc salic u gheven een swert,
dat eens conincrijcs es wert.
Corteine eist ghenant.”
Ogier ontfinct te hant
ende danctes hem seere 3570
ende sprac: “Nu haestu om onsen Heere,
ende helpt mi wapinen. Ic vare ten crite.”⁵
Si keerden in den sale met jolite.

Karahen ende Gloriande, die fiere, [76]
ghingen wapinen Ogier 3575
wat si mochten metter vaert.

1. [Woordverklaring] *verghier*: boomgaard, lusthof, tuin.

2. [Hertaling] *nu hebdi jeghen u enen payien* < *Nu hebb yt gegen einen payen*.

3. [Woordverklaring] *ofte (en) neen*: indien niet.

4. [Woordverklaring] *ic ben ontdaen*: ik ben verloren, er is geen hoop meer voor mij.

5. [Hertaling] *crite* < *strijd*. Aangepast omwille van het rijm.

Ogier van Denemerken

Men brochtene vortgheleet ¹ sijn paert,
met isere bedect wale,
ende daerup van ² sindale ³
ene versce couverture, ⁴ 3580
al ghewerkt van sidine pure.
Also voer Ogier ten stride waert,
Gode biddende dat Hine spaert.
Die Sarrasinen wapinden ter stont
den fellen coninc Brunamont. 3585
Ooc scorste ⁵ men hem wale ⁶
ene colve van metale,
dattene nieman mochte sien.
Die coninc ghinc mettien
ende spranc up sijn paert. 3590
Gloriande quam te hem metter vaert
ende sprac: “Hoort minen raet!
Die Fransoyse driven groot baraet. ⁷

1. [Hertaling] *vortgheleet* < *voert geleidt*. [Weddige] *voert geleidt* > “Zur Begleitung”. WeNo interpreteert ‘voert’ als een enclise van ‘voer het’ gevolgd door het substantief ‘geleidt’.

2. [Hertaling] *van* < *mit*.

3. [Woordverklaring] *sindael*: zijde.

4. [Woordverklaring] *couverture*: paardedek, schabrak.

5. [Woordverklaring] *scorsen*: bergen, steken, stoppen (in zijn zak, onder zijn kleding).

6. [Hertaling] *Ooc scorste men hem wale* < *Auch scorste man yme wol*. [Weddige] *scorste*. WeGl brengt ‘scorste’ terecht in verband met Mnl. ‘scorsen’, maar interpreteert “zurechtstutzen, aanpassen”, wat correspondeert met de betekenis van Mhd. ‘schürzen’: “das kleid im gürten mehr aufwärts nehmen u. damit unten kürzen, schürzen” (Lex II, 831 - 832).

7. [Woordverklaring] *baraet driven*: bedrog plegen. [Hertaling] *Hoort minen raet!* / *Die Fransoyse driven groot baraet* < *borent mich ein teil*, / *Die Frantzoyzen trijben nu groß mutweil*. Letterlijk vertaald zou vers 3592 moeten eindigen met “Hoort mi een deel”, wat niet onmogelijk is, maar geen rijm op ‘moetwille’ oplevert. Noch een rijm op ‘deel’, noch op ‘wil(le)’ levert een bruikbaar rijmpaar op. We laten ons inspireren door de verzen 1192 - 1193 van ‘Van den Vos Reynaerde’, waar Tybeert zijn twijfel tegenover geestelijken tot uiting brengt: “Reynaert, eist u raet? / Die papen connen vele baraet”. In ieder geval probeert Gloriande hier ultimatief Brunamont van een tweegevecht met Ogier af te brengen door hem erop te wijzen dat de Fransen niet te vertrouwen zijn. [Weddige] *borent mich ein teil*, / *Die Frantzoyzen trijben nu groß mutweil*. WeNo houdt aan ‘mutweil’ vast en interpreteert het als een door het rijm veroorzaakte variant van ‘Mutwill’.

Ogier van Denemerken

Mocht ghi mi levende ¹ gheven Ogier,
ic soudene doen hebben scier 3595
groot torment ende sware carijn.” ²

“Scone, so helpe mi Apolijn,
ic en ghevene u levende ³ sonder blijf,
no behoudic hem een stic ⁴ sijn lijf. ⁵
U ghebot ⁶ en verhoric niet, 3600
wat mi noch ⁷ daeromme ghesciet.”

Mettien hevet hi orlof ghenomen
ende Ogier sachene te hem waert comen.

Alse die Danoys Ogier [77]
sach den goeden destrier, 3605

sprac hi: “Bi Gode, die ons leven doet,
ic en ghesach nie ors so goet.
Ic bidde Gode, die hem crucen liet, ⁸
dat Hijt behoede, dat ict niet
en dode no en wonde.” 3610

Brunamont quam up die stonde
ende sprac: “Danoys, cnielt vore mi!
Ic bem so edel ende so vri,
eist dattu nu bits ghenade,
dan sal ic di niet meer scaden 3615
dan dat ic di voere ghevaen van hier.” ⁹

“Swijcht, quade hont,” sprac Ogier.

“Dijn doot sal hier ghescien.”

Seere balch hem die payien

1. [Hertaling] *levende* < *levendig*.

2. [Woordverklaring] *carijn* / *carine*: pijn, smart, leed.

3. Hertaling] [Hertaling] *levende* < *levendig*.

4. [Woordverklaring] *een stic*: een tijldang.

5. [Woordverklaring] *enes lijf behouden*: iemand sparen, iemand in leven laten. [Hertaling] *no behoudic hem een stic sijn lijf* < *So bebalten mir ein stuck sins lijffs*.

6. [Woordverklaring] *ghebot*: verlangen, wens, begeerte.

7. [Hertaling] *noch* < *schon*.

8. [Hertaling] *die bem crucen liet* < *der am crutz leit*.

9. [Hertaling] *dan sal ic di niet meer scaden* / *dan dat ic di voere ghevaen van hier* < *Das ich dir nit sal schaden* / *Me ader solt ich dich furen gefangen von hier*.

Ogier van Denemerken

ende liet sincken sijn speere. 3620
Ooc Ogier dede dat sine met gheere,
so dat haerghelijc tumede tenden den scachte.
Maer Ogier spranc up ter vaert
ende trac sijn goede swaert
ende liep an den payien so hi eerst mochte 3625
ende slouchen harde onsochte,
ende gheraectene harde wale,
dat hem die helm spleet van stale
ende dat beckineel mede.
Ooc slouch hi ¹ hem ter stede 3630
ene wonde in dat hovet.
Ende Brunamont, dies ghelovet, ²
trac sijn swert scier
ende hevet weder ghesleghen Ogier
dor den scilt daer ter stonde 3635
ende dor den halsberch ene wonde
die gruwelijc ³ was ende diep.
Ic wane dat Ogier ooc niet en sliep.
Harde slouch hi Brunamonde in die side
ene wonde diepe ende wide. 3640
Dat swert verhief die payien.
Na Ogier slouch hi mettien
ende gherochtene ⁴ boven up dat hovet.
Den helm heefti hem gheclovet.
En ware dat hem sijn hant 3645
ghinc singhen ⁵ naden brant ⁶

1. [Hertaling] *Ooc slouch hi* < *Auch dorch schlug er*.

2. [Hertaling] *dies ghelovet* < *dis gelobte*. Een bekende stoplap. [Weddige] *dis gelobte*. WeNo sluit een interpretatie als “äußerte sich darüber anerkennend” niet uit.

3. [Hertaling] *gruwelijc* < *gruselich*.

4. [Hertaling] *gherochtene* > *traff*. Nl. ‘treffen’ is een leenwoord uit het Mhd., in het Mnl. is het gewone woord ‘gheraken’.

5. [Woordverklaring] *singhen*: trillen van de pijn, tintelen.

6. [Hertaling] *En ware dat bem sin bant / ghinc singhen naden brant* < *Mere das ime sin bant / Dar in ging nach dem brand*. De slag mist zijn dodelijke werking doordat er iets gebeurt met de hand van Brunamont. De Dt. tekst maakt de indruk dat hij met zijn hand het scherp van het zwaard te pakken krijgt. Deze interpretatie is weinig waarschijnlijk

Ogier van Denemerken

hi haddene doot sonder wanc.
Ende met des swerts nederganc
wonde hine indie scoudere seere.¹
“Noch en wil ic niet henen keeren,”² 3650
sprac Brunamont, die payien,
“Mer ghi sult noch heden sien,
dat ghi hebt tuwere scande
willen berechten³ Gloriande.”

N u sweech Ogier al stille [78]
ende lieten spreken na sinen wille.
Mer emmermeere vacht hi seere.
Dat swert hief hi met nauwen keere⁴
ende slouch den Sarrasine ave
den rechten arm met enen slaghe,⁵ 3660
datti metten swerde viel int sant.
Doe sprac Ogier te hant:
“Secht, heere coninc, wat dinct u,
wilt ghi Karahen of ghewinnen nu
sine amie. Wat segghedi?”⁶ 3665

omdat de pareerstang van een zwaard verhindert dat de hand met de snede in contact komt en gekwetst wordt. Het is wel zo dat het zwaard door de heftigheid van de slag gaat trillen, wat de hand kan doen tintelen van de pijn, zodat hij daardoor korte tijd zijn kracht verliest. [Weddige] *Mere das ime sin hant / Dar in ging nach dem brand* > “wenn ihm nicht seine Hand zum Schwert hin ausgeglitten wäre”.

1. [Hertaling] *Ende met des swerts nederganc / wonde bine indie scoudere seere* < *Und mit dem schwert nidder sanck / Wonde ine in die schultere sere*. [Weddige] *Und mit dem schwert nidder sanck*. WeNo voegt een relatief pronomen toe: “und mit dem Schwert, das niedersank.”

2. [Woordverklaring] *benen keren*: verscheiden, sterven. [Hertaling] *Noch en wil ic niet benen keeren* < *Nach enwolte ich nit von mynen keren*. Onduidelijk. [Weddige] *Nach enwolte ich nit von mynen keren*. WeEm vervangt ‘mynen’ door ‘hynnen’.

3. [Woordverklaring] *berechten*: iemand recht doen, iemand recht verschaffen.

4. [Woordverklaring] *keer*: slag, stoot, steek; *nau*: listig, scherpzinnig. [Hertaling] *met nauwen keere* < *mit nuwer kere*.

5. [Woordverklaring] *ende slouch den Sarrasine ave / den rechten arm met enen slaghe* < *Und schlug den Sarrazen alwarm / Met einem schlage uf den rebten arm*. Mnl. ‘alwarm’ bestaat niet, evenmin als een passend Mnl. bijwoord dat rijmt op ‘arm’, vandaar dat een omstelling met een assonantie gerechtvaardigd lijkt.

6. [Hertaling] *Wat segghedi* < *das sagent mir*. ‘Dat segghet mi’ zou een herhaling.zijn.

Ogier van Denemerken

Ic wane dat die joncfrauwe vri
u nu harde node nemen soude.”
Brunamont dachte also houde
an die colve die hi brochte,
ende hiefse met coenre ghedochte 3670
ende slouch Ogier daermede
datti hem upter stede
twee rebben hevet tebroken.
“Kerstijn, ic werde noch ghewroken
over di,” sprac Brunamont. 3675
Mer Ogier hieuw ter selver stont
met sinen swerde ende slouchene daer mede
dat hovet of metter snede.
Dies dancte Ogier omoedelike
onsen Heere van hemelrike. 3680
Hi nam dat hovet vele sciere
ende sat up Broyforte, den destriere.
Daermede reet hi te Rome int palas,
daer Gloriande, die scone, was.
Hi gaf hare vor den coninc dat hovet. 3685
Dies verblide Karahen, dies ghelovet.¹

Heere,” sprac Karahen van Perthie, [79]
“nu ghevet mi Gloriande, die maghet vri.
Ic sal haer spannen crone.²
Want hi es wert van riken lone, 3690
diet mi wan, laet hem keeren”³
“Karahen, ghi en dert ons niet leeren!

1. [Hertaling] *dies ghelovet* < *diese gelobd*. [Weddige] *diese gelobd*. WeNo suggereert de betekenis “diese Schenkung” maar houdt de door ons gekozen oplossing eveneens voor mogelijk.

2. [Woordverklaring] *enen crone spannen*: iemand de kroon opzetten, tot koning(in) maken.

3. [Hertaling] *diet mi wan, laet bem keeren* < *Diß nu, wan latten keren*. De zin lijkt met een vooropgeplaatste bijzin in vers 3690 te beginnen: “Omdat hij, die voor mij de overwinning behaalde, rijke beloning verdiend heeft, laat hem terugkeren.” [Weddige] *Diß nu, wan latten keren* > “Darum nun, laßt ihn doch zurückkehren.” WeNo interpreteert ‘wan’ als een samentrekking uit ‘wand’ (sic) + ‘ne’ in een wenszin.

Ogier van Denemerken

Wat so mijns daernaer ghesciet, ic en late Ogier keeren niet, want hi moet gheloven in onse wet, also helpe mi Mamet, oft ic sal hem thooft of slaen. Dies en machi niet ontgaen.”	3695
Doe sprac Karahen, die soudaen: “Heere, so sallic sonder waen weder keeren te Karle, den coninc.”	3700
Doe sprac in ware dinc Davimont ten Perthien:	
[...]	3703a
[...]	3703b
[...] ¹	3703c
Doe sprac die soudaen van Perthie: “Heere Davimont, en maket u niet overvri. ²	3705
Ic soudu nemen dat hovet metten oren slouchdine. Ic segghet u tevoren.”	
Davimont sprac: “Sonder waen, nochtan en sal hi ons niet ontgaen.”	
Karahen nam sijn swert ende Ogier. Gloriande, die maghet fier, sprac: “Heere, laet staen! Ogier wil ic houden ghevaen.”	3710
Karahen stac in sijn swert. ³ Doe sprac Ogier: “Up der joncfrauwen gheleede blivic hier.”	3715
Karahen ghinc uten sale. Sinen volke ontboot hi altemale:	

1. [Hertaling] *Doe sprac in ware dinc / Davimont ten Parthien: / [...] / [...] / [...]*. Hier ontbreken drie regels, die het antwoord van Davimont bevatten en waarin deze blijkbaar dreigt Ogier van kant te maken. In de verstelling werd daar door HiWe geen rekening mee gehouden.

2. [Woordverklaring] *overvri*: overmoedig. [Hertaling] *en maket u niet overvri < ir machent uch nit so fri*. De uitdrukking ‘hem vri maken’ in de betekenis “zeker zijn van zijn zaak, overmoedig zijn” komt niet voor in het *MNW*. Het woord ‘overvri’ met de betekenis “overmoedig”, waarvoor wij opteren, is pas in de 16de eeuw geattesteerd. [Weddige] *ir machent uch nit so fri* > “Diese Freiheit nehmt Euch nicht heraus.”

3. [Woordverklaring] *insteken*: in de schede steken.

Ogier van Denemerken

- “Ghi heeren,” sprac die edele payien,
“dat u goet moete ghescien.
Bereet u, wi moeten te Karle varen. 3720
Den ammirael en sal ic niet sparen.
Ic salne orloghen, daer ic mach
beede nacht ende dach,
wan ¹ hi hout ghevaen Ogier.”
Also wapinde hem menech rudder fier. 3725
Met hondert dusent man rumede hi die stede
ende voer daermede onder die kerstijnhede.
Die Sarrasine clagheden seere
dat Karahen henen voer met sinen here.
Doe sprac Gloriande, die maghet fier: 3730
“Noch lietic bat varen Ogier.” ²
- S**uster,” sprac Davimont, die payien, [80]
“dat en mach niet gescien,
want ic sal Ogier hanghen doen,
Karle te scande, bi Mahoen.” 3735
“Ghi en sult,” sprac die coninc Tribueit,
“Hets hondertwerven gheseit.”
“Jaet, Tribueit,” sprac Davimont,
“ic hebbe ghehoort vor langher stont
dat ghi wilt werden ³ kerstijn. 3740
Nu mach het wel werden anscijn.”
“Ghi liecht,” sprac Tribueit, die payien,
“Die beste ende die meest ontsien
hebt ghi met valscede doen varen. ⁴
Bi Mamette, ic en sal ooc niet sparen 3745
ic sal keeren in mijn lant.”

1. [Woordverklaring] *wan* (voegw.): zolang als.

2. [Woordverklaring] *noch liet ic bat varen Ogier*: “liever nog zou ik Ogier vrijlaten”.

3. [Hertaling] *wilt werden* < *werden sollent*. ‘Zullen’ maakt hier niet veel zin. De verwisseling van ‘willen’ en ‘zullen’ komt vaker voor.

4. [Hertaling] *varen* < *vaen*. Aanpassing omwille van het rijm op ‘sparen’. Tribueits argumentatie is logisch: Omdat Davimont met zijn gedrag de besten uit het Sarrazenenleger ertoe heeft gebracht, de veldtocht af te breken, besluit hij zelf ook naar huis terug te keren.

Ogier van Denemerken

Doe es die coninc van Mombrant
ooc daerbi up gestaen
ende sprac: "Hets qualeke ¹ ghedaen,
souden wi dus alle laten ons here." 3750
Dammirael smadene ooc seere
ende scoude sinen sone valsc payien.
Hi sprac dat hem quaet ghescien
moete, dat hi ware so fel.
Dat gheleet ² Gloriande wel. 3755
Si hevet Ogier saen ³ ghenesen
ende hieten vrolic wesen.
Ooc wart daer pais ⁴ ghemaect terstont
tusschen Tribueit ende Davimont.

1. [Hertaling] *qualeke* < *úbel*.

2. [Woordverklaring] *gheliden*: verdragen, dulden.

3. [Hertaling] *saen* < *wol*.

4. [Hertaling] *pais* < *raet*. De uitdrukking 'raet maken' staat niet in het *MNW*.